

کلیات و اهداف عینی درس

این دوره پوشش دهنده اصول و چارچوب‌های تحلیل اقتصاد خرد است. تحلیل اقتصاد خرد با عناوینی چون «نظریه قیمت» یا تحلیل «تقاضا و عرضه» نیز معرفی می‌شود. غالب موضوعات مورد بحث در این دوره مرتبط با چهار حوزه «نظریه مصرف‌کننده»، «نظریه تولید»، «تحلیل تعادل» و «انحراف از مفروضات رقابت کامل» است. مهم‌ترین هدف این دوره، آشنایی دانشجویان با زبان و منطق استدلالی اقتصاد خرد است. مهارت‌های فراگرفته شده در این دوره، دانشجویان را برای فراگیری دوره‌های پیشرفته‌تر در حوزه مدیریت و اقتصاد همچون تحلیل‌های سیاست‌گذاری، اقتصاد بخش عمومی، تحلیل‌های بازرگانی و حتی تجارت بین‌الملل مهیا می‌کند.

در انتهای دوره، دانشجویان باید از بنیان‌های کاربردی و نظری اقتصاد خرد برخوردار باشند؛ به نحوی که از دانسته‌های خود در تحلیل برخی ابعاد زندگی روزمره خویش بهره برده و تا حدودی از چگونگی آزمون نظریات، تحلیل سیاست‌های اقتصادی، توصیه به سیاست‌گذاران و یافتن شواهد مربوطه آگاه باشند. به طور خاص دانشجویان با برخی ایده‌های نهفته در بنیادهای علم اقتصاد آشنا خواهند شد: چگونگی تأثیر انگیزه‌ها بر رفتار (از طریق درک بهینه‌سازی فردی)، تقاضا، عرضه و تعادل، تأثیر حضور دولت در اقتصاد. بر همین اساس در جریان مطالعه محتوا و انجام مناسب فعالیت‌های تعیین شده، دانشجو باید قادر باشد:

۱. محدودیت و هزینه فرصت را تعریف نموده و به تبیین چگونگی تأثیرگذاری آن‌ها بر تصمیمات اقتصادی بپردازد.
۲. متوجه منطق بهره‌گیری از تحلیل مارجینال (نهایی) برای اتخاذ انتخاب بهینه شده و بتواند در موقعیت‌های مختلف از این شیوه تحلیلی بهره‌برداری کند.
۳. فواید و هزینه‌های نهایی را به منظور تعیین تصمیم اقتصادی بهینه در سطوح فردی و بنگاهی تبیین نماید.
۴. توضیح دهد که چگونه بازارها موجب تخصیص منابع محدود از طریق تقابل عرضه و تقاضا می‌شوند؛ چگونه منحنی عرضه و تقاضا به بازنمایی عرضه و تقاضا می‌پردازند؛ و چه عواملی موجب تغییر عرضه و تقاضا می‌شوند.
۵. اثرات سیاست‌های دولت همچون مالیات، یارانه یا نظارت بر قیمت را تحلیل نماید.
۶. مفاهیم مربوط به کشش را تعریف و براساس آن نتایج برخی سیاست‌های اقتصادی را تحلیل کند.
۷. با استفاده از متغیرهایی چون هزینه متغیر، هزینه ثابت و هزینه کل راجع به برخی ابعاد تولید، همچون میزان سود و تصمیم برای ورود/خروج به/از کسب و کار، به ارائه بحث بپردازد.
۸. برخوردار از درک صحیحی نسبت به مقوله تخصیص منابع توسط ساختارهای مختلف مبادله یا انتخاب-همچون تخصیص در بازار رقابتی و ایده اسمیت درباره دست نامرئی، تصمیم‌گیری عوامل اقتصادی در شرایط تعاملی، تخصیص درون بنگاه در مقابل با تخصیص در بازار- شود.
۹. به خوبی بر دلایل و دلالت‌های «شکست بازار» و «شکست دولت» احاطه یابد و از این مقولات در تحلیل سیاست‌گذاری‌های عمومی بهره برد.
۱۰. با استفاده از دو معیار رقابتی بودن و استثناپذیری، از کالاهای چهارگانه در مطالعات اقتصادی مطلع بوده و با تفاوت‌های شیوه‌های تخصیص در آن‌ها آشنا باشد.

۱۱. با استفاده از مفاهیمی چون استراتژی غالب و تعادل نش به تحلیل موقعیت‌هایی بپردازد که پیامدهای طرفین به یکدیگر وابسته است.

۱۲. و در نهایت: از تلقی مناسبی نسبت به کارکرد علم اقتصاد و اقتصاددانان در تنظیم امور اجتماعی و اقتصادی امروزی جوامع برخوردار شده و بتوانند متناسب با رشته یا گرایش خود، موضع انتقادی موجهی نسبت به این کارکرد اتخاذ کنند.

پیش‌نیازها یا دروس هم‌نیاز

این دوره نیازمند گذراندن دروس اقتصادی در ترم‌های گذشته نیست، هرچند تسلط دانشجویان به مبانی علم اقتصاد می‌تواند به درک مطالب دوره کمک نماید. این دوره بر ابزارهای ریاضی فراگرفته در دوره دبیرستان همچون حسابان متکی است؛ توصیه می‌شود پیش از شروع دوره، مباحث مربوط به مشتق توابع، بهینه‌سازی و انتگرال‌گیری مرور شود. همچنین غالب تحلیل‌ها و استدلال‌ها بر پایه مدل‌ها و نمودارها خواهد بود.

منبع اصلی درس

- Acemoglu, Daron, David Laibson and John A. List (2016), Microeconomics, Pearson, ISBN: 1292079576.

منبع اصلی درس، حاصل انباشت تجربیات تدریس اقتصاد خرد و با تشریح مساعی سه اقتصاددان مشهور تدوین یافته است؛ اقتصاددانانی که در حوزه‌های مطالعاتی خویش از نوآوران محسوب می‌شوند.^۱ سیر تدوین فصول و شیوه بیان برخی مفاهیم در این کتاب به نحوی جالب و قابل فهم تنظیم شده است.

منبع فرعی درس

- هال واریان (چاپ اول، ۱۳۸۰)، رویکردی جدید به اقتصاد خرد میانه، ترجمه سید جواد پورمقیم، نشر نی.

این منبع در مقایسه با کتاب‌های مشابه سعی داشته است که از زبان ریاضیات، کمتر بهره ببرد. تدارک منبع فرعی برای دانشجویان الزامی نیست. ترجمه فوق‌الذکر مربوط به ویرایش‌های گذشته این کتاب است. مشخصات نسخه اصلی و به روز این کتاب به شرح زیر است:

- Varian, Hal R. (2014) Intermediate Microeconomics: A Modern Approach: Ninth International Student Edition. WW Norton & Company, ISBN: 0393920771.

ارزیابی و تکالیف

۱۰ امتیاز	حضور و مشارکت فعال در کلاس	۱
۲۰ امتیاز	تمارین تکلیفی (حداقل دو مجموعه تمرین)	۲
۳۰ امتیاز	آزمون میان‌ترم (از کلیه مطالب تدریس شده تا میان‌ترم)	۳
۴۰ امتیاز	آزمون پایان‌ترم (از کلیه مطالب دوره با تأکید بیشتر بر مطالب پس از آزمون میان‌ترم)	۴

^۱ دانشجویان و علاقمندان مباحث اقتصادی در ایران، دارون عجم اوقلو را با دو کتاب ترجمه شده‌اش به زبان فارسی، یعنی ریشه‌های اقتصادی دیکتاتوری و دموکراسی و چرا ملت‌ها شکست می‌خورند: ریشه‌های قدرت، شکوفایی و فقر، می‌شناسند.

امتیاز نهایی دوره از ۱۰۰ امتیاز و بر اساس تقسیم‌بندی ذکر شده در جدول فوق محاسبه خواهد شد. در طی دوره، حداقل دو مجموعه تمرین به عنوان تکلیف مطرح خواهد شد. با توجه به ارتباط مطالب تدریس شده در کلاس و این تمرین، دانشجویان موظف خواهند بود که حداکثر تا دو هفته پس از تعیین تمرین، پاسخ آن را تحویل دهند؛ این زمان قابل تمدید نخواهد بود. توصیه می‌شود حل این تمرین در گروه‌های سه یا حداکثر چهار نفره و به شکل جمعی انجام شود، اما هر دانشجو باید یک پاسخنامه مجزا و با ذکر نام خویش ارائه کند. کسب مهارت‌های مورد نیاز برای حل مسائل و تحلیل مفاهیم و نیز مرور پیوسته مطالب در طی دوره، امکان کسب امتیاز مطلوب از این درس را فراهم می‌آورد و اساساً نیازی به انجام فعالیتی برای کسب نمراتی افزون بر چهار مورد ذکر شده در جدول پیش گفته نیست.

سرفصل‌های درس

ردیف	موضوع کلی	فصول مربوطه از منبع اصلی درس، سایر منابع و توضیحات
۱	آشنایی با علم اقتصاد	فصل اول کتاب: اصول و کاربرد علم اقتصاد
۲		فصل دوم کتاب و ضمیمه آن: روش‌ها و پرسش‌های اقتصادی
۳		فصل سوم کتاب: بهینه‌سازی انتخاب بهینه، مبنای تحلیل تصمیم‌های عوامل اقتصادی است. در این فصل با دو شیوه بهینه‌سازی (بهینه‌سازی در سطح کلی و بهینه‌سازی در مارجین) آشنا شده که خود مبنایی برای بهره‌برداری در فصول آتی است.
۴		فصل چهارم کتاب: تقاضا، عرضه و تعادل مدل پایه‌ای در تحلیل اقتصادی در این فصل مورد اشاره قرار خواهد گرفت. سری اول تمرین
۵	بنیان‌های اقتصاد خرد (۱)	فصل پنجم کتاب: مصرف‌کنندگان و انگیزه‌ها با تأکید بر بخش‌های ۵/۴ و ۵/۵؛ یکی از مفاهیم مهم که در این فصل با آن آشنا می‌شویم «مازاد رفاه مصرف‌کننده» است که به عنوان یکی از ملاک‌های ارزیابی شیوه‌های تخصیص منابع در نظر گرفته می‌شود.
۶		فصل ششم کتاب: فروشندگان و انگیزه‌ها با تأکید بر بخش ۶/۴؛ یکی از مفاهیم مهم که در این فصل با آن آشنا می‌شویم «مازاد رفاه تولیدکننده» است که به عنوان یکی از ملاک‌های ارزیابی شیوه‌های تخصیص منابع در نظر گرفته می‌شود. ارائه پاسخ‌های تمرین سری اول
۷		فصل هفتم کتاب: رقابت کامل و دست نامرئی این فصل بیانگر ایده اصلی اقتصاد کلاسیک، یعنی دست یافتن به حداکثر رفاه اجتماعی در صورت پیگیری منافع شخصی عوامل اقتصادی در شرایط رقابتی است. صفحات ۳۹ تا ۴۱ و ۵۲ تا ۵۷ کتاب «هایلبرونر، رابرت (۱۳۷۰)، بزرگان اقتصاد؛ زندگانی، زمانه و عقاید فیلسوفان این جهانی، ترجمه احمد شهسا، تهران: انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی» به تناسب به بخش‌های از کتاب فوق راجع به زمانه و زمینه طرح ایده آدم اسمیت اشاره خواهد شد.
-	آزمون میان‌ترم	-
۸		فصل هشتم کتاب: تجارت

در این بخش پس از درک مفاهیم مزیت مطلق و مزیت نسبی، به مزایای حاصل از تجارت پرداخته خواهد شد. سری دوم تمارین		
فصل نهم کتاب: آثار خارجی و کالاهای عمومی ضمن درک موارد شکست بازار، مقوله آثار جانبی مورد توجه قرار خواهد گرفت. به تناسب پرداختن به شیوه‌های مواجهه با آثار خارجی، تأکید ویژه‌ای بر قضیه کوز و دلالت‌های گسترده آن در حوزه سیاستگذاری عمومی خواهد شد. همچنین تفکیکی از انواع کالاهای خدمات مورد مطالعه در علم اقتصاد ارائه خواهد شد. برخی منابع مرتبط با توجه به اهمیت مقولات «قضیه کوز و دلالت‌های ایده کوز در برنامه‌ریزی اقتصادی» و «کالاهای با مصرف مشترک و برنامه پژوهشی اوستروم در این حوزه»، در تدریس از منابعی دیگر نیز بهره‌برداری خواهد شد. ارائه پاسخ‌های تمارین سری دوم	بنیان‌های اقتصاد خرد (۲)	۹
فصل دهم کتاب: دولت در اقتصاد، مالیات‌ستانی و مقررات‌گذاری در این فصل به دو ابزار عمده سیاست‌گذاری عمومی برای اصلاح تخصیص‌ها در موارد شکست بازار اشاره خواهد شد. بخش‌های سوم و چهارم از منبع اصلی تدریس نخواهد شد. صفحات ۳۵۶ تا ۳۶۳ کتاب زیر: Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue and Sean M. Flynn (2009), <i>Economics: Principles, Problems, and Policies</i> , 18th ed., McGraw-Hill / Irwin, 9780073375694. مقوله «شکست دولت» در منبع اصلی به اختصار توضیح داده شده است. با توجه به اهمیت این موضوع، بخشی از فصل هفدهم منبع فوق با عنوان «نظریه انتخاب عمومی و اقتصاد مالیات‌ستانی» مورد نظر قرار خواهد گرفت		۱۰
فصل دوازدهم کتاب: انحصار کامل این فصل به نقض شرایط بازار رقابتی و دلالت‌های آن در شکل‌گیری قیمت و مازاد رفاه مصرف‌کننده و تولیدکننده می‌پردازد.	ساختار بازار	۱۱
فصل سیزدهم کتاب: نظریه بازی‌ها و بازی راهبردی این فصل درآمدی بر یکی از حوزه‌های مطالعاتی جالب اقتصاد است.		۱۲
فصل چهاردهم کتاب: انحصار چندجانبه و رقابت انحصاری		۱۳
فصل شانزدهم کتاب: اقتصاد اطلاعات	بسط ابزارهای اقتصاد خرد	۱۴
		۱۵

فصول مربوطه از منبع اصلی دوره در جدول فوق مشخص شده است. دانشجویان موظف به مطالعه کامل فصول تعیین شده هستند. با توجه به حجم مطالب و نیز برخی توضیحات تفصیلی موجود در کتاب، دانشجویان برای انجام تمارین و نیز آزمون‌های میان‌ترم و پایان ترم، نسبت به مطالعه تمام محتویات مشخص شده از منبع اصلی مسئول هستند. اگر مطالبی خارج از متن منبع اصلی در تدریس مدنظر قرار گرفت، منابع یا اسلایدهای مربوطه به پست الکترونیکی نماینده کلاس ارسال خواهد شد.

شماره موضوعات در جدول فوق، متناسب با هفته‌های آموزشی نیمسال تحصیلی نیست.

نکاتی مربوط به سیاست‌های تدریس و برگزاری جلسات کلاسی

- استفاده از پست الکترونیکی، مرجح‌ترین شیوه ارتباط با مدرّس دوره در خارج از کلاس است.
- با توجه به ماهیت این دوره، حضور در کلاس و نیز حضور مداوم در طول برگزاری جلسه از اهمیت فراوانی برخوردار است؛ از این رو خروج از کلاس پسندیده نبوده چراکه تکرار بیان برخی مطالب، می‌تواند موجب ایجاد دشواری برای دیگر دانشجویان شود.
- در طول برگزاری کلاس سروکار داشتن با ابزارهای اختلال‌زا همچون گوشی تلفن همراه مجاز نیست.
- دانشجو باید در فرایند آموزش مشارکت داشته و البته با حوصله کافی، اجازه مشارکت دیگر اعضای کلاس را فراهم آورد. با توجه به اینکه احتمال دارد همه دانشجویان در همه زمینه‌ها به یک اندازه از اطلاعات مورد نیاز برخوردار نباشند، این مسئله اهمیت بیشتری خواهد یافت.
- مطالب ارائه شده در کلاس، تبیینی متعارف از آن چیزی است که در دوره‌های اقتصاد خرد آموزش داده می‌شود. از این رو با توجه به محدودیت زمانی و نیز هدف دوره، فرصت چندانی برای طرح مباحث انتقادی وجود نخواهد داشت.
- هرگونه تغییری در این طرح‌نامه به اطلاع خواهد رسید.